

jméno autora: Franz Kafka

překladatel: Zbyněk Sekal, Vladimír Kafka

osobnost: patří do Pražské německé literatury, židovského původu, komplikovaný vztah s otcem a s ženami, vystudovaný právník, expresionismus, realismus, surrealismus

další tvorba: Proces, Nezvěstný, Zámek, Deníky

další představitelé: Ludvík Vaculík (*Sekyra*), Bohumil Hrabal (*Příliš hlučná samota*), Karel Pecka (*Motáky nezvěstnému*), Werfel Max Brod (*Hlídka*), Albert Camus (*Cizinec*)

literární druh podle formy: próza

literární druh podle obsahu: epika

literární žánr: povídka

PRÁCE S UKÁZKOU:

„Pryč musí," zvolala sestra, „to je jediný prostředek, tatínku. Musíš jen přestat myslet na to, že je to Řehoř. Vždyť naše neštěstí je vlastně v tom, že jsme tomu tak dlouho věřili. Ale jakpak by to mohl být Řehoř? Kdyby to byl Řehoř, dávno by už uznal, že lidé nemohou žít pohromadě s takovým zvířetem, a byl by dobrovolně odešel. Neměli bychom pak bratra, ale mohli bychom dál žít a chovat v úctě jeho památku. Takhle nás ale to zvíře pronásleduje, vypudí pány nájemníky, chystá se zřejmě zabrat celý byt a nás nechat nocovat na ulici. Podívej se, tatínku," vyřkla najednou, „už zase začíná!" A v hrůze, Řehořovi docela nepochopitelné, opustila sestra dokonce i matku, doslova se odrazila od její židle, jako by raději chtěla matku obětovat než zůstat v Řehořově blízkosti, běžela se schovat za otce, který,

rozčilen toliko jejím počínáním, rovněž vstal a napolo před sestrou zdvihl ruce, jako by ji chtěl chránit.

Ale Řehořovi přece ani nenapadlo někoho děsit, nejméně sestru. Začal se jen otáčet, aby se mohl odsunout zpátky do svého pokoje, a působilo to ovšem nápadně, poněvadž si ve svém zbědovaném stavu musel při obtížných obrazech pomáhat hlavou, kterou při tom několikrát zvedl a uhodil jí o zem. Zarazil se a rozhlédl. Zdálo se, že poznali jeho dobrý úmysl; bylo to jen chvilkové leknutí. Ted' se na něj všichni mlčky a smutně dívali. Matka ležela na židli s nohama těsně u sebe nataženými, oči se jí zemdlením skoro zavíraly; otec a sestra seděli vedle sebe, sestra měla ruku položenou kolem otcova krku.

Ted' už se snad smím otočit, pomyslel si Řehoř a dal se znovu do práce. Nemohl potlačit funění z té námahy a také si chvílemi musel odpočinout. Ostatně na něj také nikdo nenaléhal, všechno nechávali na něm. Jak dokončil obrat, ihned se vydal rovnou zpátky.

Užasl nad tou značnou vzdáleností, která ho dělila od jeho pokoje, a vůbec nechápal, že tak slabý, jak je, urazil před chvílí touž cestu, aniž to skoro pozoroval. Myslel neustále jen na to, aby lezl rychle, a tak si sotva všiml, že ho rodina ani jediným slovem, ani jediným výkřikem nevyrušuje. Teprve ve dveřích otočil hlavu, ne docela, cítil totiž, jak mu tuhne krk, ale přesto ještě zahlédl, že se za ním nic nezměnilo, jen sestra vstala. Posledním pohledem zavadil o matku, která ted' už docela usnula.

zasazení ukázky do kontextu díla: ke konci knihy, poté co se do domu nastěhovali nájemníci, předtím než Řehoř umře na hlad a vyčerpání

časoprostor: počátek 20. století, Praha

téma: Řehoř se jedno ráno probudí přeměněný na brouka a jeho rodina ho postupně začíná nenávidět.

motivy: brouk, hmyz, znechucení, smutek

charakteristika postav:

- **Řehoř Samsa:** obchodník, pečlivý, trpělivý, svědomitý, živí rodinu, trápí se, že udělal rodině problém, proměněn v brouka, nakonec umírá
- **Markéta:** sestra Řehoře, obětavá, hraje na housle, snaží se pomoci Řehořovi
- **Řehořův otec:** praktický, tvrdý, přísný, líný
- **Řehořova matka:** starostlivá, opatrná, důvěřivá, přemáhá odpor k broukovi
- **Gréta:** posluhovačka, opovrhne Řehořem, nazývá ho to

kompoziční výstavba: chronologický, 3 kapitoly

forma: er forma

typy promluv: přímá řeč („Pryč musí,“ zvolala sestra, „to je jediný prostředek“), dialog („Grete,“ oslovil ji Gregor, ze kterého se již dalo poznat, že je včel. „Chceš dojít na pohřeb?“ „Grete!“ vykřikla matka z kuchyně. „Ano, ano,“ odpověděla Grete, která se Gregorovi teď vůbec nevěnovala a běžela matce na pomoc.), vnitřní monolog (Potom si však řekl: „Než odbije čtvrt na osm, bezpodmínečně musím být úplně venku z postele. Ostatně do té doby se po mně přijde zeptat také někdo z obchodu, protože obchod se otvírá před sedmou.“)

jazyková vrstva: spisovný jazyk, neutrální slova, prostý věcný styl

umělecké prostředky: hyperbola (chystá se zřejmě zabrat celý byt a nás nechat nocovat na ulici.), vulgarismus („ono to chcíplo“), eufemismus (s největší rychlostí bouchl dveřmi)

můj názor:

Proměna je jedním z těch literárních děl, které se zaryje do paměti čtenáře a nechává ho přemýšlet ještě dlouho dobu. Kafkova schopnost vyvolat pocit absurdity a nesmyslnosti života prostřednictvím surrealistických obrazů a příběhů je v tomto románu zvláště výrazná. Jedním z nejzajímavějších prvků této knihy je její všestrannost v interpretaci. Zatímco může být vnímána jako alegorie na lidskou izolaci, beznaděj a degradaci, může být také chápána jako metafora pro rodinné vztahy nebo lidskou identitu. Kafka neklade příliš velký důraz na vysvětlení a nechává čtenáře, aby si vyložil příběh podle svého. Jeho styl psaní je unikátní a zanechává silný dojem. Pro mě osobně je Proměna fascinujícím pohledem na lidskou existenci, na to, jak náhle se může náš svět obrátit naruby a jak se s tím musíme vyrovnávat. Je to dílo, které vyvolává mnoho otázek a donutí čtenáře přemýšlet o smyslu života, o identitě a lidských vztazích. Knihu bych určitě doporučil přečíst všem.

filmová a divadelní zpracování: Proměna (1975), Švandovo divadlo na Smíchově (2014)

PRÁCE S ODBORNÝM TEXTEM:

1. **Název:** The Metamorphosis by Franz Kafka Essay

2. **Shrnutí obsahu:**

Autor eseje rozebírá dílo hlavně z morálního hlediska. Píše o tom, jak láska rodiny k Řehořovi je podmíněna tím, že zapadá do společnosti (má práci, vypadá normálně etc.). Dále píše o tom, jak sama společnost vnímá člověka, který se liší od zbytku společnosti.

3. **Teze:**

Ztráta tradičních lidských hodnot ve prospěch materiálních hodnot:

- *Esej argumentuje, že dílo ilustruje postupnou ztrátu tradičních lidských hodnot (empatie, láska, loajalita atd.) kvůli nátlaku společnosti a v prospěch materiálních hodnot. S touto tezí souhlasím, ale je důležité si uvědomit, že*

tyto hodnoty mohou mít význam v udržení stability společnosti. Bez těchto hodnot by dnešní společnost nemohla fungovat.

Sociální izolace a útlak individuálních osobností:

- *Esej upozorňuje na téma sociální izolace a útlak osobností, které se liší od sociálních norem. S tímto tvrzením souhlasím, ovšem jsou případy, kde obhajoba individuálních osobností není na místě, například sérioví vrazi atd. Nemůžeme jako společnost akceptovat úplně všechno.*

4. Zhodnocení přínosu

Mě osobně se tato esej velmi líbila a perfektně ukázala jednu z možných interpretací Kafkova díla. Autor detailně popisuje ztrátu tradičních lidských hodnot Řehořovi rodiny a zároveň ukazuje na současný tlak na materiální hodnoty. Esej nám dává hlubší porozumění k tématům jako je například útlak rozlišných osobností, a tím přispívá k diskuzi o současných společenských dilematech

použitá literatura:

Příspěvatelé Wikipedie, *Proměna (povídka)* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2024, Datum poslední revize 7. 01. 2024, 18:42 UTC, [citováno 5. 03. 2024]
<[https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Prom%C4%9Bna_\(pov%C3%ADka\)&oldid=23540982](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Prom%C4%9Bna_(pov%C3%ADka)&oldid=23540982)>
Rozbor Díla, *Proměna - rozbor díla k maturitě* [online], Rozbor Díla cz, c2024, [citováno 5. 03. 2024] <<https://rozbor-dila.cz/promena-rozbor-dila-k-maturite/>>
IvyPanda, *Social Issues in "The Metamorphosis" by Franz Kafka Essay* [online], Ivy Panda - Free essays, c2024, [citováno 5. 03. 2024]
<<https://ivypanda.com/essays/the-metamorphosis-by-franz-kafka/>>
Studentino, *Proměna* [online], Studentino - sdílejte vaše zážitky, c2024, [citováno 5. 03. 2024]
<<https://www.studentino.cz/ss/cj/promena-28954-p2.html>>

Jakub Drozd, poslední úprava 25.3.2024